

ศึกษาและปฏิบัติธรรม

ครั้งที่ ๗๐ อิทํปปัจจยตาปฏิจจนูปบาท ตอนที่ ๘

๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๓

อ.สุภีร์ ทุมทอง

๔. แจกแจงขยายความหลักปรัชญาจสมุปปบาท

๔.๑ แบบทั่วไป

ปฏิบัติสมุปฺปาทำ โว ภิกฺขเว เทเสสุสามิ วิภชีสุสามิ,
ตํ สุณฺนาถ, สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสีสุสามิ.

สํ.นိ. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

กตโม จ ภิกขเว **ปฏิจจสมุปปาโท** ?

(๑) อวิชชาปัจจัย ภิกขเว สงขารธา, (๒) สงขารปัจจัย วิญญาณ์,
(๓) วิญญาณปัจจัย นามรูป, (๔) นามรูปปัจจัย สพายตน์,
(๕) สพายตน์ปัจจัย ผสฺโส, (๖) ผสฺสปัจจยา เวทนา,
(๗) เวทนาปัจจัย ตณฺหา, (๘) ตณฺหาปัจจัย อุปาทนํ,
(๙) อุปาทานปัจจัย ภโว, (๑๐) ภวปัจจัย ชาตี,
(๑๑) ชาตีปัจจัย ชรามรณํ โสภปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา สมภวนฺติ;
เอวเมตสฺส **เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส สมุทโย** โหตี.

สํ.นํ. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

(๑๒) กตมถจ ภิกขเว **ชรา**มรณํ ?

ยา เตสํ เตสํ สत्ตํานํ ตมฺหิ ตมฺหิ สत्ตํนิกาเย ชรา จีรณตา
ขณฺฑิจฺจํ ปาลิจฺจํ วลิตฺตจตา อายุโน สํหานิ อินฺทฺริยานํ ปริปาโก,
อโย วุจฺจตี **ชรา**.

สํ.น. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

กตมฺยจ ภิกฺขเว มรณํ ?

ยา เตสํ เตสํ สत्ตํานํ ตมฺหา ตมฺหา สत्ตนิกาเย จุติ จวนตา

ภเวโท อนฺตรธานํ มจฺจุ มรณํ กาลกิริยา ขนฺธานํ ภเวโท

กเพวรสุส นิกฺเขโป จีวิตินฺทุริยสุส อุปฺจฺเฉโท,

อิทํ วุจฺจตี **มรณํ**. อิติ อยฺยจ ชฺรา อิทํ จ มรณํ;

อิทํ วุจฺจตี ภิกฺขเว **ชฺรามรณํ**.

สํ.นํ. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

(๑๑) กตมา จ ภิกฺขเว **ชาติ** ?

ยา เตสํ เตสํ สत्तํ ตมฺหิ ตมฺหิ สत्ตนิกาเย ชาติ สยฺชาติ

โอกฺกนฺติ นิพฺพตฺติ อภินิพฺพตฺติ ขนฺธานํ ปาตุภาโว

อายตฺนानํ ปฏฺฐิตาโก;

อํ วุจฺจตี ภิกฺขเว ชาติ.

สํ.น. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

(๑๐) กตโม จ ภิกฺขเว **ภโว** ?

ตโยเม ภิกฺขเว ภวา: กามภโว รูปภโว อรูปภโว;

อโย วุจฺจตี ภิกฺขเว ภโว.

สํ.น. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

(๕) กตมณฺจ ภิกฺขเว **อุปาทานํ** ?

จตุตตาริมานิ ภิกฺขเว อุปาทานานิ: กามุปาทานํ ทิฏฐุปาทานํ

สีลพฺพตฺตูปาทานํ อตฺตวาทูปาทานํ;

อิทํ วุจฺจตี ภิกฺขเว อุปาทานํ.

ตํ.น. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

(๘) กตมา จ ภิกฺขเว **ตณฺหา** ?

ฉยิเม ภิกฺขเว ตณฺหากายา: รูปตณฺหา สทฺทตณฺหา คนฺธตณฺหา

รสตณฺหา โผฏฺฐพฺพตณฺหา ฌมฺมตณฺหา;

อัยฺ วุจฺจติ ภิกฺขเว ตณฺหา.

สํ.นํ. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

(๗) กตมา จ ภิกฺขเว **เวทนา** ?

ฉยิเม ภิกฺขเว เวทนาकाया: จกฺขุสมฺผลฺสฺสา เวทนา

โสฺตสมฺผลฺสฺสา เวทนา ฆานสมฺผลฺสฺสา เวทนา

ชีวฺหาสมฺผลฺสฺสา เวทนา กายสมฺผลฺสฺสา เวทนา

มโนสมฺผลฺสฺสา เวทนา; อयํ วุจฺจตี ภิกฺขเว เวทนา.

สํ.น. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

(๖) กตโม จ ภิกฺขเว **ผลฺโส** ?

นฺยิเม ภิกฺขเว ผลฺสกาเย: จกฺขุสมฺผลฺโส โสตสมฺผลฺโส
ฌานสมฺผลฺโส ชิวหาสมฺผลฺโส กายสมฺผลฺโส มโนสมฺผลฺโส;
อโย วุจฺจติ ภิกฺขเว ผลฺโส.

สํ.นํ. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

(๕) กตมถจ ภิกขเว สพายตน์ ?

จกขายตน์ โสตายตน์ ฆมานายตน์ จิวุหายตน์ กายายตน์ มนายตน์;
อิทํ วุจฺจติ ภิกขเว สพายตน์.

สํ.น. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

(๔) กตมถจ ภิกขเว **นามรูป** ?

เวทนา สลฺยณา เจตนา ผสฺโส มนสิกาโร; อิทํ วุจฺจติ นามํ.

จตุตาโร จ มหาภูตา จตฺตุนนถจ มหาภูตานํ อุปาทายรูป;

อิทํ วุจฺจติ รูปํ. อิติ อิทถจ นามํ อิทถจ รูป;

อิทํ วุจฺจติ ภิกขเว นามรูป.

สํ.น. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

(๓) กตมถจ ภิกขเว **วิญฺเณ** ?

ฌยิเม ภิกขเว วิญเณนกายา: จกฺขุวิญเณ

ฌมานวิญเณ

ชิวหาวิญเณ

กายวิญเณ

มโนวิญเณ;

อิทํ วุจฺจตี ภิกขเว วิญเณ.

สํ.นํ. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

(๒) กตเม จ ภิกฺขเว **สงฺขารา** ?

ตโยเม ภิกฺขเว สงฺขารา: กายสงฺขารो วจีสงฺขารो จิตฺตสงฺขารो;
อิเม วุจฺจนฺตึ ภิกฺขเว สงฺขารา.

สํ.น. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

(๑) กตมา จ ภิกขเว **อวิชา** ?

ยัม โข ภิกขเว ทุกฺเข อญฺเฌนํ ทุกฺขสมุทฺเต อญฺเฌนํ
ทุกฺขนิโรธเ อญฺเฌนํ ทุกฺขนิโรธคามินิยา ปฏิปทาย อญฺเฌนํ;
อยมฺ วุจฺจติ ภิกขเว อวิชา.

สํ.นํ. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

อิตี โข ภิกขเว อวิชชาปจฺจยา สงฺขารํ, สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ ...

เอวเมตตฺส เภวลตฺส ทุกฺขกฺขนฺธตฺส สมฺมตฺโย โหติ.

อวิชฺชาย เตวฺว อเสสวिरาคนฺนิโรธา สงฺขารนฺนิโรโธ,

สงฺขารนฺนิโรธา วิญฺญาณนฺนิโรโธ ...

เอวเมตตฺส เภวลตฺส ทุกฺขกฺขนฺธตฺส นฺนิโรโธ โหติ.

สํ.นฺ. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๒ แบบคร่อม ๓ ชาติ

ปฐิมกมฺภวสฺมี โมโห อวิชชา, อายุหนา สงฺขารา,
นิกนฺติ ตณฺหา, อุปคมนํ อุปาทานํ, เจตนา ภโว,
อิเม ปญฺจ ธมฺมา ปฐิมกมฺภวสฺมี อิธ ปฐิสนฺธิยา ปจฺจยา.
อิธ ปฐิสนฺธิ วิญฺญาณํ, โอกกนฺติ นามรูปํ, ปสาโท อายตน์,
สุญฺโจ ผสฺโส, เวทยิตฺ เวทนา,
อิเม ปญฺจ ธมฺมา อิธูปตฺตติภวสฺมี ปุเร กตสฺส กมฺมสฺส ปจฺจยา.

ช.ปฎิ. ๓๑/๔๗ ฉฺยณกถา

๔.๒ แบบคร่อม ๓ ชาติ

อิธ ปริปกุกตฺตา อายตนาณํ โมนโห อวิชฺชา, อายุหนา สงฺขารา,
นิกนฺติ ตณฺหา, อุปคมนํ อุปาทานํ, เจตนา ภโว,

อิเม ปญฺจ ธมฺมา อิธ กมฺมภวสฺสํ อายติปฏฺฐิสฺสฺสฺยา ปจฺจยา.

อายติปฏฺฐิสฺสฺสฺยา วิญฺญาณํ, โอกุกนฺติ นามรูปํ, ปสาโท อายตน์,
ผุฏฺโฐ ผสฺโส, เวทยิตํ เวทนา,

อิเม ปญฺจ ธมฺมา อายตี อุปฺปตฺตฺติภวสฺสํ อิธ กตฺสฺส กมฺมสฺส ปจฺจยา.

ชฺ.ปฏฺ. ๓๑/๔๗ ญาณกถา

๔.๒ แบบคร่อม ๓ ชาติ

อิธ ปริกุกตฺตา อายตนาณํ โมนโห อวิชฺชา, อายุหนา สงฺขารา,
นิกนฺติ ตณฺหา, อุปคมนํ อุปาทานํ, เจตนา ภโว,

อิเม ปญฺจ ธมฺมา อิธ กมฺมภวสฺมี อายติปฏฺฐิสนฺธิยา ปจฺจยา.

อายติปฏฺฐิสนฺธิ วิญญาณํ, โอกุกนฺติ นามรูปํ, ปสาโท อายตน์,
ผุฏฺโฐ ผสฺโส, เวทยิตํ เวทนา,

อิเม ปญฺจ ธมฺมา อายตี อุปฺปตฺติภวสฺมี อิธ กตฺตสฺส กมฺมสฺส ปจฺจยา.

ชฺ.ปฏฺ. ๓๑/๔๗ ญาณกถา

๔.๒ แบบคร่อม ๓ ชาติ

อิตี เม จตุสงฺเขเป, ตโย อทฺเช, ติสนฺธิ, วิสตียา อากาเรหิ,
ตีสนฺธิ ปฏฺิจฺจสมุปฺปาทำ ชานาติ ปสฺสตี อญฺญาติ ปฏฺิจฺจฉตฺติ,

ขุ.ปฏฺิ. ๓๑/๔๗ ฉฺญาณกถา

สวัสดีครับ

